शहरी वातावरणको लागि
सार्वजनिक-निजी साझेदारी कार्यक्रम

GOVERNMENT OF NEPAL

PUBLIC- PRIVATE PARTNERSHIPS
FOR URBAN ENVIRONMENT

UN
DP

g]kfndf ;fj{hlgs lghL ;fem]bf/L

g]kfnsf]cfly{s ljsf;df ;fj{hlgs lghL ;fem]bf/L ljifos /fli6«o uf]i7L

@)^% sflt{s ^ / & sf7df08f}

uh]Gb|Q cjf:yL

;lrj, :yfgLo ljsf; dGqfno

;fj{hlgs lghL ;fem]bf/L

zfl;sLo cy{df ;fj{hlgs lghL ;fem]bf/Ln] ;fj{hlgs lgsfo / lghL lgsfo -gful/s ;dfh ;d]t_ ldn]/ /fh:j ;+sng tyf e}lts k"jf{wf/sf]ljsf; tyf cfwf/e"t ;]jfx¿sf] Joj:yf ug{ ;xsfo{ ug]{ ablfpb5 .

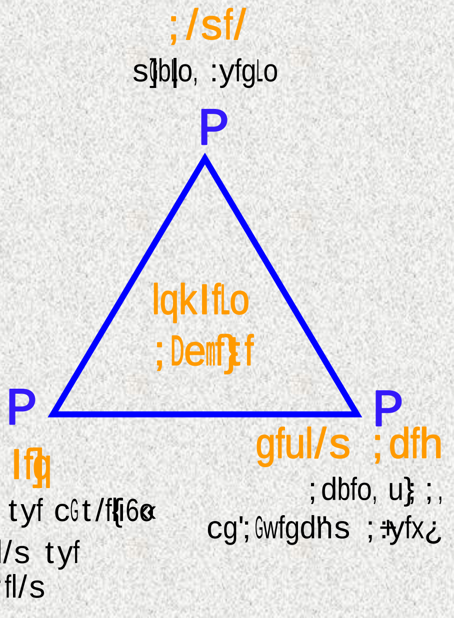

नेपालमा सार्वजनिक निजी साझेदारीको औचित्य

- बढ्दो जनआकांक्षा, तीव्र सहरीकरण, विज्ञान प्रविधको विकासले गर्दा सहरी तथा ग्रामीण क्षेत्रमा सेवाको माग बढी रहेको ।
- सरकारले मात्र जनताको बढदो चाहनालाई पूरा गर्न नसक्ने भएकोले निजी क्षेत्रसँगको यो अवधारणाको विकास भएको ।
- निजी क्षेत्रको नतिजामुखी संस्कार, कार्यगत दक्षता, व्यवसायिक निरन्तरता र सार्वजनिक क्षेत्रको जवाफदेहीता, उत्तरदायित्व एवं जिम्मेवारीको संयोजन गरिएको हुन्छ ।
- समावेशी विकास प्रक्रियालाई जोड दिने (PPP: Private,Cooperative and Community)
- स्रोतको रिक्तता पूरा गर्न आ-आफ्ना Comparative Advantage र पूँजि प्रविधि र व्यवस्थापकीय क्षमताको प्रयोग गर्ने अवसर।

नेपालमा सार्वजनिक निजी साझेदारीको विकासक्रम

- अन्तराष्ट्रिय स्तरमा सन् १९८० को दशको पूर्वार्ध देखि
- १९९० को दशकमा समष्टि विकास अवधारणामा परिवर्तन
- नेपालमा सुरुवात २०४८ साल भएको देखिन्छ ।
- निजीकरण ऐन, २०४८ जारी भएपछि निजी क्षेत्रको देशको अर्थतन्त्रमा संलग्नता व्यापक हुन पुगेको ।
- स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ ले दिगो विकासका लागि आधारित सेवा प्रदान गर्ने कार्यमा निजी क्षेत्रलाई सहभागी हुन प्रोत्साहित गर्ने नीति लिएको ।
- स्थानीय स्वायत्त शासन नियमावली, २०५६ को पहिलो संशोधनले प्रत्येक स्थानीय निकायमा “सार्वजनिक निजी क्षेत्र साझेदारी प्रवर्द्धन समिति रहने व्यवस्था गरेको ।

नेपालमा सार्वजनिक निजी साझेदारीको विकासक्रम

- “सार्वजनिक पूर्वाधार संरचना निर्माण संचालन तथा हस्तान्तरण सम्बन्धी नीति, २०५७ ।
- आर्थिक वर्ष २०५९।६० सरकारी स्वामित्वमा रहेका दुई ठूला बैंक राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक र नेपाल बैंक लिमिटेडको वित्तीय स्थिति सुधार गर्न व्यवस्थापन करारमा दिने कार्य ।
- करार निर्देशिका २०५९ जारी भएको ।
- सार्वजनिक निजी साझेदारी, नीति (स्थानीय निकायको लागि) २०६० तथा निर्देशिका २०६१
- पूर्वाधार संरचनाको निर्माण तथा संचालनमा निजी लगानी सम्बन्धी ऐन, २०६३

नेपालमा सार्वजनिक निजी साझेदारीको विकासक्रम

- सार्वजनिक खरिद ऐन,२०६३ तथा नियमावली, २०६४
- नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३५ को उपधारा १२ मा राष्ट्रिय विकासको लागि स्वेदेशी लगानीलाई प्राथमिकता दिई देशमा वैदेशिक पूँजी र प्रविधिलाई आकर्षित गर्ने नीति राज्यले अवलम्बन गर्ने उल्लेख भएको ।
- तीन वर्षिय अन्तरिम योजना (२०६४।६५-२०६६।६७) ले लिएको रणनीतिहरू
  - आर्थिक समृद्धिका लागि निजी तथा सहकारी क्षेत्रको समेत भूमिकालाई प्रभावकारी बनाउने
  - आर्थिक कृयाकलापहरूमा निजी क्षेत्रको अलावा सहकारी क्षेत्रको भूमिका तथा निजी-सरकारी क्षेत्रको सहकार्यको अवधारणालाई समेत प्रभावकारी बनाउने

नेपालमा सार्वजनिक निजी साझेदारीको विकासक्रम

- आर्थिक वर्ष २०६५-६६ को बजेट बक्तव्यमा निम्न कुराहरू उल्लेख भएको –
- अर्थतन्त्रमा निजी क्षेत्र, सहकारी क्षेत्र र सार्वजनिक क्षेत्रको समन्वयकारी भूमिका रहने
- सरकारले निजी क्षेत्र र सहकारी क्षेत्रको विकासका लागि सहजकर्ताको भूमिका निर्वाह गर्ने
- सार्वजनिक निजी साझेदारी (पी.पी.पी.) प्रणाली पूँजिगत लगानीको मुख्य आधारशिला हुने
- र अधिकांश रुपमा स्वदेशी र विदेशी लगानीकर्ताहरूलाई प्राथमिकताका क्षेत्रहरूमा लगानी गर्न प्रोत्साहित गरिने ।
- देशका सार्वजनिक क्षेत्रका उद्योग र रुग्ण उद्योगहरूलाई सार्वजनिक निजी साझेदारीको नीति अन्तर्गत व्यवसायिक ढंगले संचालन गर्ने ।
- सम्मानननीय प्रधानमन्त्रीज्यूको अध्यक्षतामा उच्चस्तरीय आर्थिक परिषद् गठन।

सार्वजनिक निजी साझेदारीको विकासको लागि गरिएका प्रयासहरु

- सार्वजनिक निजी साझेदारी अवधारणाको प्रवर्द्धन
- संस्थागत विकास
- क्षमता अभिवृद्धि
- नीतिगत तथा कानूनी व्यवस्था
- स्थानीय साझेदारी परियोजनाहरूका लागि प्राविधिक सहयोग

नेपालमा सार्वजनिक निजी साझेदारीको वर्तमान अवस्था

- राष्ट्रिय योजना माननीय सदस्यहरूको अध्यक्षतामा सार्वजनिक निजी साझेदारी समितिको गठन भई यस्ता परियोजनाहरू छनौट गर्ने प्रयोजनका लागि आधारहरू (Criteria) निर्माणको कार्य भइ रहेको ।
- काठमाण्डौं उपत्यका खानेपानी व्यवस्थापन वोर्ड
- काठमाण्डौं उपत्यका खानेपानी लिमिटेड (KUKL) ।
- भौतिक योजना मन्त्रालय अन्तर्गत यस अवधारणालाई अगाडि बढाउन सार्वजनिक निजी साझेदारी समितिको गठन गरिएको ।

नेपालमा सार्वजनिक निजी साझेदारीको वर्तमान अवस्था

- UNDP को सहयोगमा स्थानीय विकास मन्त्रालय अन्तर्गत नीतिगत सहयोग, क्षमता विकास र स्थानीय निकाय स्तरमा PPP अवधारणा कार्यान्वयनमा ल्याउन शहरी वातावरणको लागि सार्वजनिक निजी साझेदारी कार्यक्रम Public Private Partnership for Urban Environment, PPPUE) लागू गरिएको ।
- स्थानीय विकास मन्त्रालय र UNDP/PPPUE ले यस अवधारणालाई अझ व्यापक बनाउन उद्योग वाणिज्य महासंघ(FNCCI) र नगरपालिका संघ(MuAN) सँग मिलेर साझेदारीमा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दै आएको ।

;flg;fsf] ;+yfut Joj:yf

- /fli6«o ;fj{hlgs lghL ;fem]bf/L /fli6«o ;dGjo ;ldlt
- lhNnf tyf gu/kflnsf tyf ufpF ljsf; ;ldlt :t/Lo ;fj{hlgs lghL ;fem]bf/L ;ldlt
- gu/kflnsf :t/Lo ;fj{hlgs lghL ;fem]bf/L ;]n

zx/L jftfj/0fsf nflu ;fj{hlgs lghL ;fem]bf/L sfo{qmd -lklklko0f_

- ;+o'Qm /fi6«;+3Lo ljsf; sfo{qmd -oPgl8lk_ sf] ;xof]udf gkfn ;/sf/, :yfgLo ljsf; dGqfnoåf/f sfof{Gjog ul/Psf] cfof]hgf
- ;g\ @))@ b]v ;+fngdf /x]sf]
- bf]>f] r/0fdf ;+flnt
- sfo{qmd !) gu/kflnsfleq ;+flnt
- vfgkfgL, kmf]x/d}nf Joj:yfkg, zx/L ;/;kmfO, zx/L oftfoft / kg{ljsf/0fLo pmhf{sf] lgdf{0fdf sfo{t\

lklklkoO (PPPUE) sf]p2]Zo

cfwf/e't zx/L ;]jfdf zx/L u/Ljx¿sf] kxF clea[4 ug{ / zx/L tyf cw{zx/L lf]qdf :j:y jftfj/0f / gful/sx¿sf] hLjg:t/ ;'wf/ ug{ ;fj{hlgs / lghL lf]qsf] ;femb]f/L kawgaf6 zx/L ;]jfsf] bLuf] Joj:yfåf/f ofubfg k'¥ofpg' /x]sf]5 .

xfn;Dd sf]cg]e j tyf lzIff

- ;fj{hlgs lghL ;femb]f/L kl/ofhgfx¿df u/Ljdv L cjwf/0ffnf0{Wofg lbg ;lsg]
- u/Lj, dlxnf, lk5l8Psf hghfltx¿sf nflu /f]huf/Lsf]Joj:yf ug{;lsg]
- nlIft ;dxnf0{:t/Lo ;]f pknAw u/fpg ;lsg]
- :jR5 vfg]kfgL, kmf]x/dh]f Joj:yfkg, ;/;kmf0sf] lf]qdf ;dbfodf cfwfl/t ;flg;f Joj:yf k[efjsf/L xg;Sg]
- kl/ofhgfx¿sf] ofhgf agfpbf bl]vg} :yfgLo hg;xeflutf ePdf ;flg;f kl/ofhgfx¿sf] ;kmn sfof{jog ug{;lsg]

pknAWLx¿

- lghL lf]qsf] k|zfut ljz]f1tfsf] kb|]usf ;fy} lghL >f]t / ;fwgsf] pkof]u xg ;s]sf]
- :yfgLo ;/sf/sf] bIf >f]tnfO{ cGo ;fdflhs ;]jfsf lf]qdf nufg ug{ cj;/ ldn]sf]
- ;]jfufxLn] kef]jsf/L tyf s'];n ;]jf kfKt ug{ cj:yfsf] ;[hgf ePsf]
- :yfgLo ;/sf/ / lghL lf]qsf] ;DaGwnfO{ ;b'w/ agfPsf] tyf ;fdflhs lhDd]jf/Lsf] efjgfaf6 ;d]t ;+fng xg]kg[s'/fnfO{ ;d ;fdlos agfpg ;s]sf]

;flg;f sfof{jogsf qmddf b]vPsf kdv d2fx?

- ;flg;f kl/ofhgfx¿sf] 5gf}sf nflu ;flg;f v/Lb lgodfjnLsf] cefj
- a}s tyf ljQLo ;+yfx¿n] ;flg;f kl/ofhgfx¿df C0f nufgL ug{sf nflu 5§} gLltsf] cefj tyf ;flg;f kl/ofhgfx¿df kF\L h6fpg kF\L ahf/sf] ljsf; xg g;s]sf]
- :yfgLo lgsfox¿df ;flg;f sfof{jog ;Lk / 1fgsf] cefj
- ;flg;f ;DaGwL gLlt tyf sfg'g lgdf{0f ubf{ lghL lf] nufot cGo ;/f]sf/jfnfx¿sf] ef'dsf Gog'

PPP kj{4{gsf nflu tTsfn ul/g' kg]{sfo{x?

- ;DdfggLo kWfgdGqL cWolftf u7g ul/g]kl/ifbnfO{sfo{ds agfpg' kg{].
- ;flg;f kfawg ug]{ sfg'gsf] lgdf{0f tyf ljBdfg sfg'gdf cfjZos ;+zf]wg
- ;flg;fnfO{5§}x'g]{/fli6«o:t/sf]:jfoQ lgsfosf]u7g ul/gkg]{;Da4 dGqfnoxdf PPP kj{4{g ug{0f{sfOx? u7g ug{kg]{
- ;flg;f kl/ofhgfx¿df ljQLo ;+yfaf6 shf{kjfx x'g];DaGwdf :ki6 sfg'gL Joj:yf xg'kg]{
- lf]ut dfkb08x¿sf]lgdf{0f / ;dGjo ul/gkg]{
- /fli6« gLlt lghL lf]q tyf cGo ;/f]sf/jfnfx¿;Fusf]k/fdz{af6 ;L3 hf/L xg'kg]{
- jt{dfgdf sfo{jog ePsf sfo{qmdx?af6 kf7 cg'efnfO{sfo{bl o tyf :yfgLo :t/df cg';/0f u/L Jofks tf lbg].

sf]L gdg'f ;flg;fsf kl/ofhgfx¿

sflndf6L kmnkmh tyf t/sf/L ahf/sf]kmf{/ Joj:yfkg

- b}gs !% 6g kmf]x/ pTkfbg
- sfnLdf6L kmnkmh tyf t/sf/L ahf/ ljsf; ;ldlt / gkfn sNkaf[faLr kmf]x/ Joj:yfkgsf nflu ;Demf}tf

- gkfn sNkaf[fåf/f rfn]ef/df lj¢8/f]sDkf]i6Ë ;f06sf]lgdf{0f u/L sflndf6L ahf/af6 lg:sg] t/sf/L tyf kmnkmhsf]kmf]x/af6 sDkf]i6 dn
- @% 6g kmf]x/ k|zf]wg ug{;Sg] Ifdtf
- !! hgfnfO{k[olf jf ck[olf /f]huf/Lsf]pknAwtf
- sflndf6L kmnkmh tyf t/sf/L ahf/sf]vr{df sdL

;fj{hlgs ;f}rfno, x]6f}8f

- cfbz{6f]n ljsf; ;+yfåf/f ;+flnt
- cf= j= @)%(-^) b]v lg/Gt/ ;rfng
- ljsf;, ;+rfng / x:tfGt/0f (Develop, Operate and Transfer) Joj:yfdf cfwfl/t
- $ hgf JolQmx¿nfO{k[olf /f]huf/Lsf]cj;/
- nf8;]8Ësf] ;d:ofnfO{;dfwfg ug{ ;f]o{jlQsf]h8fg
- :yfgLo ;dbfo, a; ofqLx¿ tyf cGo JolQmx¿n];j{he ;f}rfno ;]jfsf] pkof]u

9Nsf]af6n vfg]kfgL lj t/0f

- kf}8Nof08 oý Snaåf/f ;+flnt

- *!) ljkGg kl/jf/nfO{ ;kmf lkpg]kfgLsf] pknAwtf
- ;kmf / :j:y hf/df @) ln6/ kfgL ¿= % df pknAw
- oftfoft vr{ sd{ f/Lsf] tna tyf sfof{no ef8fsf] cfwf/df :yfgLo ;dbfoåf/f dNo to
- sf7df08f}pkTosf vfg]kfgL ln=, oPg xfbflj6bf6 / lklklkoO{sf] cfly{s tyf kf|ljlws ;xof]udf :yfkgf ul/Psf]

- sf7df08f} pkTosf vfg]kfgL ln=sf] afF;af/Ll:yt hnfzodf hf/ eg{ oGqsf]h8fg
- $ hgfnfO{/f]huf/Lsf] cj;/
- ;b:otf kmf/fdsf] cfwf/df 9Nsf}sf] bO{ :yfgdf :yfgLo ;dbfoaf6g} kfgLsf]lj t/0f

lj/f6gu/ ! df ;fdbflos sDkf]i6Ë

__kl/of]hgf lj j/0f__

- ! 6g Ifdtf
- () lbgdf sDkf]6 tof/L
- :yfgLo j8fdf ljqmL

__nfeuf|xL¿__

- jf8{g+! sf nueu !(^$ 3/kl/jf/

;fj{hlgs lghL ;fem]bf/L M

bLuf] cfly{s ljsf;df

xfdL ;j}sf] ;xeflutf / lhDd]jf/L .